

Motion till riksdagen 2005/06: MJ327

av Åsa Domeij (mp)

Vissa åtgärder för kustfisket

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en strategisk strukturplan för fiskeflottan bör utarbetas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Fiskeriverket bör ges tydligare instruktioner att vid fördelningen av fiskekvoter gynna det kustnära fisket på bekostnad av det långväga fisket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ändra de ekonomiska villkoren för att underlätta för dem som vill lämna fiskerinäringen.

Bakgrund

Fiskeri är en näring i långvarig, allvarlig kris. Det gäller globalt, i Europa, kring Östersjön och i Sverige, även om det också finns delar av fiskerinäringen som är i balans.

Grundproblemet är att näringen som helhet är överetablerad i förhållande till resursbasen. Kapaciteten att ta upp fisk är större än den mängd som kan skördas på ett uthålligt sätt. På så sätt är fiskerinäringen symtomatisk för det västerländska konsumtionssamhället i stort. Men problemet är mer akut och mer synligt på fiskets område.

Samhällets institutioner och beslutsfattares tankesätt är illa rustade för att tackla denna typ av problem. Man är helt enkelt ovan. Överetablering finns, men det är vanligtvis i förhållande till en marknad. Det handlar där om relationer inom den mänskliga sfären, om relationer mellan olika människor och grupper av människor. På fiskets område finns starkare inslag av relationer mellan människor och naturen. Överetableringen finns inte i relation till marknaden, till konsumenterna, utan i relation till fiskebestånden.

Detta är grunden till andra problem på fiskets område. Det förstärks av att fisket måste konkurrera med andra livsmedel som producerats på sätt som är ohållbara av andra skäl. Lönsamheten är dålig. Det i sin tur bidrar till att anta-

Fel! Okänt namn på

let fiskare har minskat stadigt och drastiskt sedan 1970-talet, att nyrekryteringen till yrket är lågt, att det finns en stor frestelse för kvarvarande fiskare att bryta mot fiskeribestämmelserna, att administrationen är så stor i förhållande till fiskarkåren, att fiskare känner sig påpassade av myndigheterna, och så vidare.

En strategisk plan för fiskeflottan

Det finns skäl att särskilt gynna det kustnära fisket i förhållande till det långväga fisket. För en given mängd upptagen fisk tenderar det kustnära fisket att kräva mindre energi, ge mer sysselsättning och medföra mindre bifångster. Det kustnära fisket kan också antas vara mer mån om ett visst bestånd än det långväga fisket, som ju lättare kan flytta verksamheten till andra bestånd. Fiskare har också medverkat vid utvecklingen av mer selektiva fiskeredskap och det finns exempel på framgångsrik lokal förvaltning av lokala bestånd. Riksdagen har ställt sig bakom en proposition för att stärka kustfisket. Men den behöver kompletteras på vissa punkter. Det behövs en strategisk strukturplan för fiskeflottan, en mer målinriktad och genomtänkt användning av kvotfördelningsinstrumentet och bättre villkor för fiskare som lämnar yrket.

Fiskerinäringen behöver en strukturanpassning. Generellt behöver fiskeflottans kapacitet minskas, både nationellt, inom EU och globalt. Som ett erkännande av detta ger också Sverige och EU stöd till skrotning av fartyg. Vi kan också behöva en annan fördelning, men större inslag av kustnära fiske och mindre långväga fiske.

Men Sverige har ingen strategisk plan för hur en beståndsanpassad fiskeflotta ska se ut. Det är beslut i enskilda företag som utan samordning bestämmer vilka delar av flottan som minskas. Risken är att det är i för stor utsträckning det kustnära fisket som avvecklas. Det finns till och med en teoretisk risk för att en för stor del av flottan ska skrotas. Samtidigt finns stöd till stillastående, t.ex. särskilda a-kassaregler för fiskare. Detta kan motverka strukturanpassning.

Vi anser att regeringen bör ta fram en strategisk plan för fiskets struktur. Planen ska bl.a. beakta följande:

- Vilket fiskeuttag kan göras på ett uthålligt sätt om bestånden växer till livskraftiga nivåer.
- Vilken struktur på flottan är önskvärd, med tanke på t.ex. det kustnära fisket.
- Vilka segment av flottan bör få stöd under tiden fisketrycket hålls nere tills bestånden har återhämtat sig till livskraftiga nivåer.

Kvotfördelningsinstrumentet

Inom EU bestäms det mesta inom fiskeripolitiken av EU. Om detta fick vi en smärtsam påminnelse när EU-kommissionen på svaga grunder stoppade det planerade svenska torskfiskestoppet för några år sedan. EU-kommissionen sade att Sverige inte fick vidta en ensidig åtgärd för att på egen bekostnad göra en insats för den gemensamma fiskeresursen, trots att detta inte på något sätt skulle drabba närings- eller andra intressen i något annat land. I praktiken infördes plundringsplikt. Det enda skälet var att hävda unionens egen beslutanderätt. Men EU-kommissionen har också påpekat att det finns vissa saker som bestäms på nationell nivå. När ett land väl har fått rättigheten att fiska upp en viss mängd av ett visst bestånd, en så kallad fiskekvot, är det upp till landet att bestämma hur denna kvot ska fördelas mellan olika delar av fiskerinäringen. EU-kommissionen har påpekat att Sverige avstår ifrån att använda detta instrument.

Kustfiskeproppen slår fast regeringens och riksdagens vilja att stärka det kustnära fisket. I regleringsbrevet till Fiskeriverket finns också skrivningar om kvotfördelningsinstrumentet i relation till detta mål. Ändå har Fiskeriverket inte heller i år använt fördelningen av fiskekvoterna för att stärka det kustnära fisket. Regeringen bör ge Fiskeriverket tydligare instruktioner att vid fördelningen av fiskekvoter gynna det kustnära fisket på bekostnad av det långväga fisket.

Bättre villkor för fiskare som vill lämna yrket

Att lämna fiskeyrket är inte som att lämna många andra jobb. I stor utsträckning innebär det ett byte av livsstil, det kan vara en identitetsfråga. Många fiskare äger också sina egna fartyg. Ofta finns det lån på fartygen, inte sällan är t.ex. hemmet säkerhet för lånet. En fiskare kan därför tvingas lämna sin yrkesidentitet med en stor skuld och samtidigt lämna hus och hem. Detta kan bromsa en nödvändig neddragning av fiskeflottan.

Samhället har en del av skulden för problemet, och därmed också ett ansvar för att anpassningen ska vara både mer skyndsam och mer skonsam för de drabbade. Staten har både misskött förvaltningen av bestånden och gett stöd till en ökning av kapaciteten. Detta, genom både råd och reda pengar. Innan EU-medlemskapet gick statliga lån till fiskare för att öka kapaciteten, sedan EU-inträdet har penningrullningen fortsatt. Fortfarande har många fiskare skulder till staten som härrör från lån som beviljats före EU-medlemskap. Om en fiskare lämnar yrket och får skrotningsbidrag efter-skänks inte det statliga lånet. Det måste fortfarande betalas av.

EU ger bidrag till fiskare som vill lämna yrket och skrota sina båtar. EU-pengarna kompletteras med nationella pengar. EU-reglerna sätter gränser för hur stora belopp som kan ges som skrotningsbidrag. Men inom de bestämmelserna kan nationella regler ge större eller mindre belopp. Sverige skulle kunna ge väsentligt större skrotningsbidrag än vad vi gör idag.

Fel! Okänt namn på

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en ändring av de ekonomiska villkoren för att lämna fiskenäringen som kan lindra problemen. Det bör ta hänsyn både till möjligheten att öka skrotningsbidragen och att efterskänka statliga lån.

Stockholm den 30 september 2005

Åsa Domeij (mp)